

Kaga

Besiktning av kalkmåleri nedan valven 2014-04-15
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Bild 1: absidvalvet med Kristus som världshärskare

Sammanfattning av skador och förslag till åtgärder

Målningar ovan valv

De senromanska målningarna ovan korvalvet konserverades 2011 och över östra långhusvalvet 2016.

Åtgärd: ingen åtgärd.

Kyrkorummet, sprickbildning

Det gotiska kalkmåleriet i kyrkorummet är i huvudsak stabilt, men det finns bomputs och på vissa ställen sprickbildningar som behöver hållas under uppsikt, se vidare beskrivningen nedan. Absidvalvet samt valvbågen in till brudkammaren har putsskador som behöver säkras.

Åtgärd: skyddskonservering snarast, förslagsvis i samband med konservering av vindsmålningarna.

Klimat

Uppvärmningssystemet med kamflänsradiatorer längs väggarna bidrar till nedsmutsning av kyrkorummet. Styrningen av systemet är undermålig. Radiatorerna bör bytas och ett automatiserat styrsystem installeras som kan bidra till ett bättre bevarandeklimat.

Åtgärd: Sök Kyrkoantikvarisk ersättning 2016 för nytt värmesystem med styrning.

Nedsmutsning

Kyrkan ger ett ljust intryck. Valvmåleriet är något smutsigt, men det finns ingen anledning att genomföra en rengöring, vilket skulle innebära onödigt slitage på måleriet.

Övrigt

På vinden över vapenhuset förvaras en senmedeltida järndörr bakom diverse bråte (bild 12). Här bör städas undan så att inget material står lutat direkt mot dörren.

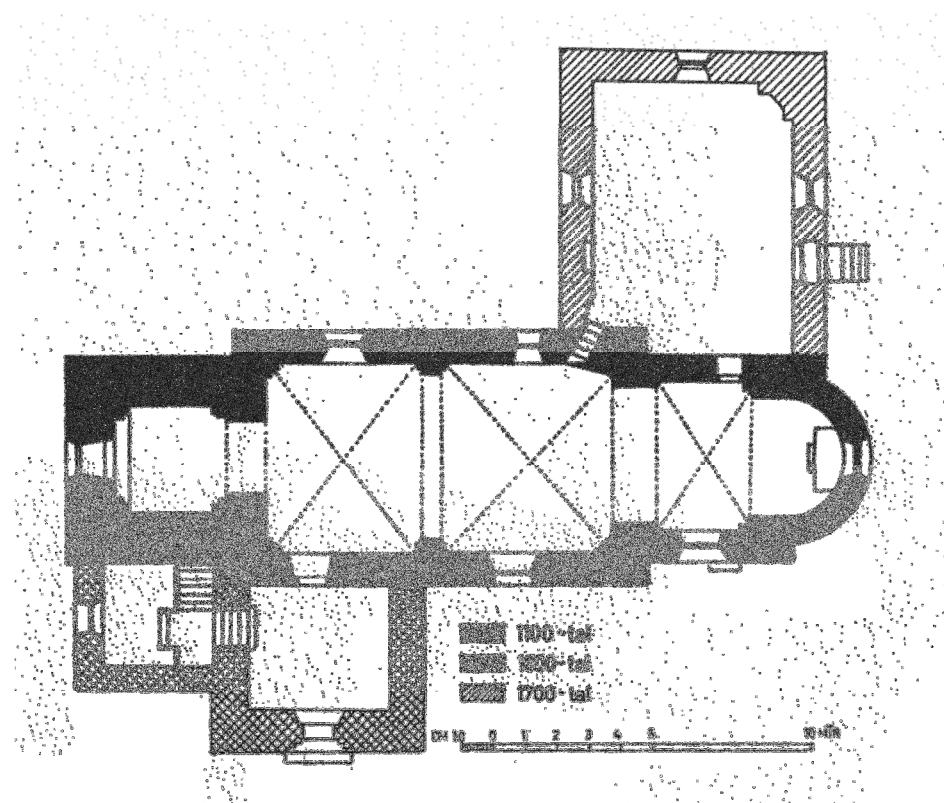

Bild 2: planritning av Kaga kyrka (Nisbeth 1997)

Beskrivning av kalkmåleriet

Måleriet i Kaga kyrka är väl dokumenterat och beskrivet, varför här endast görs en kort sammanfattning. För det romanska måleriet ovan valv hänvisas till Sten Petersons sammanställning från 2009 och konserveringsrapporter.

Bild 3:
nordöstra
långhusväggen
ovan valv, tre
munkar eller
diakoner.

Kyrkorummet domineras av sengotiskt måleri från omkring 1400-talets mitt. Det har varit övermålat men framtogs och konserverades 1907, och konserverades åter 1973 under ledning av Bertil Bengtsson. Då konstaterades att 1907 års retuscher hade god vidhäftning. Målningarna rengjordes med gomma pane och smärre retuscheringar gjordes, varefter valven ombottnades med kalk och nya ytor patinerades med kalkvatten och pigment.

Absid

Högst upp i absidvalvet avbildas Kristus som Majestas Domini. En spricka löper ned över Kristi ansikte, och även över det lägre sittande absidfönstret finns en spricka. Dessa sprickbildningar bör lagas i samband med annat arbete i kyrkan. Nedanför Kristusfiguren finns övermålade fördjupningar i putsen efter glorio, det enda som idag är synligt av absidens romanska måleri. Det är bom i putsen, men inga öppna sprickor.

Bild 4: detalj av absidvalvet

Kor

I korets kryssvalv avbildas fyra par av apostlar och profeter, var och en hållande ett språkband med delar av den apostoliska trosbekännelsen respektive motsvarande texter ur Gamla Testamentet (bild 5). En del svärtad spindelväv togs bort vid besiktningen, puts och måleri är i övrigt i gott skick.

Bild 5: korvalvet och del av triumfbågsmuren

Triumfbågsmur

Muren domineras av två sammanslingrande träd med blad och ekollon (se bild 5 ovan). En mjuk borste av gethår kan användas för att fånga upp störande svärtad spindelväv på triumfbågsmuren, men var noga med att inte vidröra måleriet.

Östra långhustravén

Detta stjärnvalv är rikt dekorerat med ornament, växtdekor och figurer. I den östra valvkappan finns en berättande framställning av Herodes gästabud (bild 6). I norra valvkappan avbildas S:ta Katarina av Alexandria samt det folkliga helgonet Kakukilla, angripen av råttor (bild 7). På norra långhusväggen nära predikstolen finns en skada i putsen som avslöjar de tjocka färgskikten (bild 8).

Bild 6: östra långhustravén, östra valvkappan

Bild 7: östra långhustravén, norra valvkappan

Bild 8: skada på långhusväggen nära predikstolen

Tornets bottenvåning (Brudkammaren)

Valvbågen in till brudkammaren är dekorerad med figurscener. På den norra sidan syns två brottare och en åskådare (bild 9), på den södra Simson med lejonet. Putsen har här bom och allvarliga sprickbildningar, och riskerar att falla vid beröring (bild 10, 11). Valvbågen bör hållas under uppsikt och eventuellt skyddskonserveras.

Bild 9: norra sidan av valvbågen in till brudkammaren

Bild 10: södra sidan av valvbågen in till brudkammaren

Bild 11: detalj av bilden ovan, Simsons hand med spricka i putsen

Bild 12:
senmedeltida
järndörr på
vapenhusets
vind (syns
bakom
träpanel med
gråmålat
ornament).

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-04-21, revidering 2015-09-17
Granskad av Eva Ringborg

Källor

Asp, Misa & Lundmark, Elin 2011-11-16. *Konserveringsrapport. Romanskt måleri ovan valv i Kaga kyrka, Östergötland.*

Nisbeth, Åke 1997: *Kaga kyrka. Kyrkobeskrivning.*

Peterson, Sten 2003: *Kalkmåleriinventering, Linköpings stift.*

Peterson, Sten 2009: *Kaga kyrka. Senromanskt måleri ovan valv. Sammanställning med bilder 2009-09-03.*

Kaga

Besiktning av kalkmåleri nedan valven 2014-04-15
Gunnar Nordanskog & Eva Ringborg

Bild 1: absidvalvet med Kristus som världshärskare

Sammanfattning av skador och förslag till åtgärder

Målningar ovan valv

De senromanska målningarna ovan korvalvet konserverades 2011 och över östra långhusvalvet 2016.

Åtgärd: ingen åtgärd.

Kyrkorummet, sprickbildning

Det gotiska kalkmåleriet i kyrkorummet är i huvudsak stabilt, men det finns bomputs och på vissa ställen sprickbildningar som behöver hållas under uppsikt, se vidare beskrivningen nedan. Absidvalvet samt valvbågen in till brudkammaren har putsskador som behöver säkras.

Åtgärd: skyddskonservering snarast, förslagsvis i samband med konservering av vindsmålningarna.

Klimat

Uppvärmningssystemet med kamflänsradiatorer längs väggarna bidrar till nedsmutsning av kyrkorummet. Styrningen av systemet är undermålig. Radiatorerna bör bytas och ett automatiserat styrsystem installeras som kan bidra till ett bättre bevarandeklimat.

Åtgärd: Sök Kyrkoantikvarisk ersättning 2016 för nytt värmesystem med styrning.

Nedsmutsning

Kyrkan ger ett ljust intryck. Valvmåleriet är något smutsigt, men det finns ingen anledning att genomföra en rengöring, vilket skulle innebära onödigt slitage på måleriet.

Övrigt

På vinden över vapenhuset förvaras en senmedeltida järndörr bakom diverse bråte (bild 12). Här bör städas undan så att inget material står lutat direkt mot dörren.

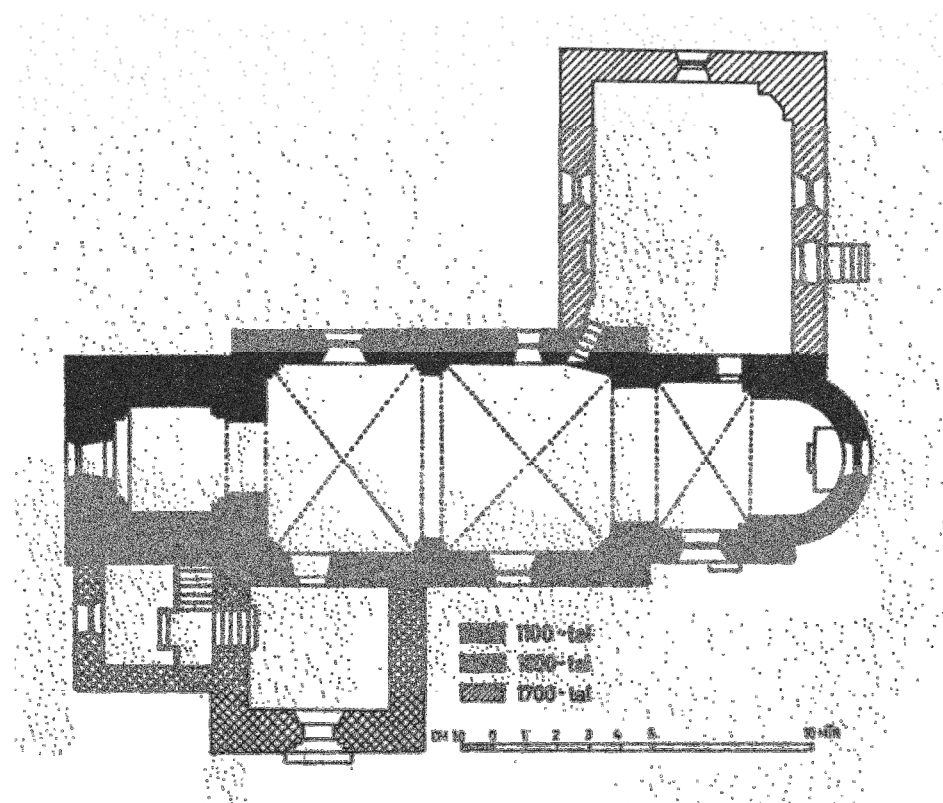

Bild 2: planritning av Kaga kyrka (Nisbeth 1997)

Beskrivning av kalkmåleriet

Måleriet i Kaga kyrka är väl dokumenterat och beskrivet, varför här endast görs en kort sammanfattning. För det romanska måleriet ovan valv hänvisas till Sten Petersons sammanställning från 2009 och konserveringsrapporter.

Bild 3:
nordöstra
långhusväggen
ovan valv, tre
munkar eller
diakoner.

Kyrkorummet domineras av sengotiskt måleri från omkring 1400-talets mitt. Det har varit övermålat men framtogs och konserverades 1907, och konserverades åter 1973 under ledning av Bertil Bengtsson. Då konstaterades att 1907 års retuscher hade god vidhäftning. Målningarna rengjordes med gomma pane och smärre retuscheringar gjordes, varefter valven ombottnades med kalk och nya ytor patinerades med kalkvatten och pigment.

Absid

Högst upp i absidvalvet avbildas Kristus som Majestas Domini. En spricka löper ned över Kristi ansikte, och även över det lägre sittande absidfönstret finns en spricka. Dessa sprickbildningar bör lagas i samband med annat arbete i kyrkan. Nedanför Kristusfiguren finns övermålade fördjupningar i putsen efter glorio, det enda som idag är synligt av absidens romanska måleri. Det är bom i putsen, men inga öppna sprickor.

Bild 4: detalj av absidvalvet

Kor

I korets kryssvalv avbildas fyra par av apostlar och profeter, var och en hållande ett språkband med delar av den apostoliska trosbekännelsen respektive motsvarande texter ur Gamla Testamentet (bild 5). En del svärtad spindelväv togs bort vid besiktningen, puts och måleri är i övrigt i gott skick.

Bild 5: korvalvet och del av triumfbågsmuren

Triumfbågsmur

Muren domineras av två sammanslingrande träd med blad och ekollon (se bild 5 ovan). En mjuk borste av gethår kan användas för att fånga upp störande svärtad spindelväv på triumfbågsmuren, men var noga med att inte vidröra måleriet.

Östra långhustravén

Detta stjärnvalv är rikt dekorerat med ornament, växtdekor och figurer. I den östra valvkappan finns en berättande framställning av Herodes gästabud (bild 6). I norra valvkappan avbildas S:ta Katarina av Alexandria samt det folkliga helgonet Kakukilla, angripen av råttor (bild 7). På norra långhusväggen nära predikstolen finns en skada i putsen som avslöjar de tjocka färgskikten (bild 8).

Bild 6: östra långhustravén, östra valvkappan

Bild 7: östra långhustravén, norra valvkappan

Bild 8: skada på långhusväggen nära predikstolen

Tornets bottenvåning (Brudkammaren)

Valvbågen in till brudkammaren är dekorerad med figurscener. På den norra sidan syns två brottare och en åskådare (bild 9), på den södra Simson med lejonet. Putsen har här bom och allvarliga sprickbildningar, och riskerar att falla vid beröring (bild 10, 11). Valvbågen bör hållas under uppsikt och eventuellt skyddskonserveras.

Bild 9: norra sidan av valvbågen in till brudkammaren

Bild 10: södra sidan av valvbågen in till brudkammaren

Bild 11: detalj av bilden ovan, Simsons hand med spricka i putsen

Bild 12:
senmedeltida
järndörr på
vapenhusets
vind (syns
bakom
träpanel med
gråmålat
ornament).

Rapport sammanställd av Gunnar Nordanskog 2014-04-21, revidering 2015-09-17
Granskad av Eva Ringborg

Källor

Asp, Misa & Lundmark, Elin 2011-11-16. *Konserveringsrapport. Romanskt måleri ovan valv i Kaga kyrka, Östergötland.*

Nisbeth, Åke 1997: *Kaga kyrka. Kyrkobeskrivning.*

Peterson, Sten 2003: *Kalkmåleriinventering, Linköpings stift.*

Peterson, Sten 2009: *Kaga kyrka. Senromanskt måleri ovan valv. Sammanställning med bilder 2009-09-03.*